

Vážené kolegyně, vážení kolegové a čtenáři,

má funkce předsedy České společnosti chemické končí v září. V tomto čísle jsou publikovány charakteristiky 20 kandidátek a kandidátů pro období 2005–2009. Do vrcholných funkcí ČSCH přijde nová generace chemiků a jsem přesvědčen, že se nespokojí s pouhým pokračováním stávajícího stavu chodu administrativy ČSCH. Jedny z cílů, které se nepodařily odstoupjícímu vedení zcela splnit, byla změna postavení Společnosti v organizaci vědy a výzkumu, ale také posílení jejího podílu na změnách ve vysokoškolské výuce chemických věd, pohledu veřejnosti na vliv chemikálií a chemické výroby na životní prostředí, kvalitu hodnocení výsledků základního a aplikovaného chemického výzkumu.

Česká společnost chemická sdružuje odborníky z oblasti akademické, průmyslové, zdravotnické, obchodní a státní sféry. Je jednou z největších a nejstarších učených společností v České republice. Současná činnost ČSCH je zaměřena především na organizování vědeckých konferencí, publikační, odbornou a konzultační činnost. Posledně jmenovaná aktivita je jednou z těch, která není našimi institucemi dosud plně využívána. V řadě zemí Evropské unie (EU) jsou národní chemické společnosti (např. Německo, Velká Británie, severské země) důležitým poradním orgánem pro ministerstva průmyslu, vědy a výzkumu či školství. Transformace Federace evropských chemických společností (FECS), která byla před 25 roky založena v Praze, v roce 2004 na Evropskou asociaci pro chemické a molekulární vědy (EuCheMS) se sídlem v Bruselu byla motivována potřebou změny právního postavení z volného sdružení na registrovanou právní osobu. V EU neziskové organizace tvoří důležitou součást poradního a lobystického systému, který je využíván orgány unie a poslanci Evropského parlamentu. ČSCH garantuje většinu konferencí organizovaných pro odborníky z chemických věd, které se konají v České republice, podílí se také na organizaci mezinárodních konferencí. Konference jsou významným fórem pro propagaci či seznámení s výsledky výzkumných projektů pracovníků v naší zemi. Chemické listy jsou respektovaným publikačním fórem pro českou, ale také slovenskou chemickou veřejnost, médiem, které informuje a mohlo by daleko lépe informovat o veřejných soutěžích vyhlašovaných grantovými agenturami v ČR. S rozpaky jsou stále přijímány nabídky ČSCH, aby se svými experty podílela na práci komisí, které hodnotí vědecko-výzkumné projekty. Při existenci relativně malého počtu odborníků, kteří jsou navíc svázáni nejrůznějšími osobními a profesionálními vztahy a do komisí jsou jmenováni zpravidla na návrhy jednotlivců (např. rektorů vysokých škol), by profesně nezávislá odborná společnost mohla do těchto komisí podávat návrhy z řad svých členů a odborníků ze zahraničních chemických společností. Příkladem, kdy odborné kapacity ČSCH nejsou využívány, je např. akreditační

podkomise MŠMT ČR pro vysokoškolskou výuku v chemických vědách. V Evropské unii se na akreditaci jak bakalářského, tak magisterského studia v oboru chemických věd významně podílejí národní chemické společnosti (SRN, UK). V USA je postavení Americké chemické společnosti v oblasti akreditací výlučné. ČSCH se na evropské úrovni podílí na akreditaci bakalářského směru výuky v chemických vědách (European Chemistry Thematic Network sdružuje více než 50 evropských univerzit a národních společností). Postoj MŠMT ČR k této evropské aktivitě je zatím stále rezervovaný. Svou úlohu komunikačního uzlu vidí ČSCH, resp. Asociace českých chemických společností, také v oblasti propojení různých výzkumných skupin a jejich kontaktů s potenciálními výrobci. ČSCH by měla mít, a byla by toho schopna, i např. funkci hodnotitele vzájemného překrývání výzkumných aktivit v ČR. Konkrétně, kdy jeden výzkumný projekt je v podstatě otevřeně či skrytě financován z různých zdrojů a není v silách zadavatele posoudit, zda u zhotovitele nedochází k prolínání při zveřejňování výsledků projektu. Další kapitolou je oceňování výsledků vědecké a výzkumné práce. ČSCH má nebo se podílí na udělování několika cen za výsledky v chemických vědách – Cena Alfreda Badera za organickou chemii, Cena Alfreda Badera za bioorganickou chemii a bioorganickou chemii, Ceny firem Merck, Shimadzu, Sigma Aldrich, Cena Miloše Hudlického (ČSCH) za publikaci v evropských chemických časopisech, Cena Karla Preise za publikaci v Chemických listech a další. Laureáti těchto cen jsou vybíráni porotami nezávislých odborníků jmenovaných ČSCH a udělení ceny by mělo být rovněž oceněním dobré kvality výsledků, tak jak je hodnocena publikace v časopisech s „impact faktorem“.

Jakou by měla mít pozici ČSCH v systému organizace vědeckého výzkumu v České republice? ČSCH nabízí: (i) Navrhovat do komisí pro posuzování veřejných soutěží a akreditací nezávislé odborníky; (ii) Využít výsledků hodnocení prací laureátů jednotlivých cen jako jedno z kritérií k porovnání kvality práce výzkumných týmů; (iii) Asociaci českých chemických společností jako rezervoár odborníků pro lepší komunikaci mezi akademickou výzkumnou sférou a aplikačními subjekty; (iv) Pořádat veřejné oponentury vědecko-výzkumných projektů na konferencích; a (v) Publikovat výsledky oponentur výzkumných projektů v Chemických listech.

Závěrem chci využít této příležitosti k poděkování všem individuálním a kolektivním členům ČSCH za jejich zájem o spolkovou činnost ve volebním období 2001 až 2005. Dovolím si vyslovit jediné přání, abychom v dalším volebním období táhli za jeden provaz a náš odborný potenciál sloužil ve prospěch rozvoje chemických věd.

Vilém Šimánek